

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. vasario 29 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Maisto sauga – Pašarų priedai – Reglamentas (EB) Nr. 1831/2003 – Leidimo suteikimo procedūra – Draudimas pateikti rinkai neturint leidimo – Esamų produktų statusas – Galiojimas atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją – Laisvė užsiimti verslu – Teisė į nuosavybę– Proporciningumo principas – Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/758 – Greipfrutų ekstrakto pašalinimas iš rinkos – Pašaras, kuriame yra greipfrutų sėklų ir žievių ekstrakto“

Byloje C-13/23

dėl *Verwaltungsgericht Osnabrück* (Osnabriuko administracinis teismas, Vokietija) 2022 m. gruodžio 15 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. sausio 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

cdVet Naturprodukte GmbH

prieš

Niedersächsisches Landesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (LA-VES)

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, teisėjai J. Passer ir M. L. Arastey Sahún (pranešėja),

generalinis advokatas A. M. Collins,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *cdVet Naturprodukte GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwalt M. Immel*,
- *Niedersächsisches Landesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (LA-VES)*, atstovaujamos L. Berning,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. Bain ir J.-L. Carré,

* Proceso kalba: vokiečių.

- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos H. Leppo,
- Europos Parlamento, atstovaujamo G. C. Bartram, G. Mendola ir L. Stefani,
- Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos N. Brzezinski, L. Hamtcheva ir A. Jaume,
- Europos Komisijos, atstovaujamos B. Hofstätter, B. Rechenha ir M. Zerwas,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas, pirma, dėl 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje (OL L 268, 2003, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 238), iš dalies pakeisto 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/1381 (OL L 231, 2019, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1831/2003), galiojimo atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16, 17 ir 52 straipsnius ir, antra, dėl 2021 m. gegužės 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/758 dėl tam tikrų produktų pašarų priedų, kuriems taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1831/2003, statuso ir dėl tam tikrų pašarų priedų pašalinimo iš rinkos (OL L 162, 2021, p. 5) 2 straipsnio 3 dalies, siejamos su šio reglamento I priedo I.A skyriaus 1 dalimi, aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *cdVet Naturprodukte GmbH* (toliau – *cdVet*) ir *Niedersächsisches Landesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (LA-VES)* (Žemutinės Saksonijos žemės vartotojų apsaugos ir maisto saugos tarnyba, Vokietija) ginčą dėl draudimo pateikti į rinką pašarus, kurių sudėtyje yra papildo – greipfrutų sėklų ir žievės ekstrakto.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1831/2003

- 3 Reglamento Nr. 1831/2003 4, 6 ir 11 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(4) Siekiant apsaugoti žmonių sveikatą, gyvūnų sveikatą ir aplinką, Bendrijos nustatyta tvarka turi būti įvertintas pašarų priedų saugumas prieš juos pateikiant į rinką, naudojant ar apdorojant Bendrijoje. <...>

<...>

- (6) Bendrijos veiksmai, susiję su žmonių sveikata, gyvūnų sveikata ir aplinka, turėtų būti grindžiami atsargumo principu.

<...>

(11) Pagrindinis principas šioje srityje turėtų būti toks, kad teikti į rinką, naudoti gyvūnų pašaruose ir apdoroti galima būtų tik šiame reglamente numatyta tvarka patvirtintus priedus, laikantis leidime nustatytų sąlygų.“

4 Šio reglamento 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šio reglamento tikslas yra nustatyti Bendrijos tvarką pašarų priedams teikti į rinką ir naudoti, bei nustatyti pašarų priedų ir premiksų kontrolės ir ženklinimo etiketėmis taisykles, kad būtų sukurta bazė, skirta aukštam žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir naudotojų bei vartotojų interesų, susijusių su pašarų priedais, apsaugos lygiui užtikrinti, taip pat užtikrinant veiksmingą vidaus rinkos funkcionavimą.“

5 Šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta:

„Joks asmuo nepateikia į rinką, neperdirba ar nenaudoja pašarų priedo, išskyrus atvejus, kai:

a) tam priedui pagal šį reglamentą yra išduotas leidimas.“

6 Šio reglamento 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Bet koks asmuo, siekiantis gauti leidimą pašarų priedui ar naujam pašarų priedo naudojimo būdui, pateikia prašymą 7 straipsnyje nustatyta tvarka.

2. Leidimas gali būti nesuteiktas, atsisakyta jį suteikti, jis gali būti pratęstas, pakeistas, laikinai panaikintas ar atšauktas remiantis tik tomis priežastimis ir laikantis tos tvarkos, kuri nustatyta šiame reglamente <...>“

7 Reglamento Nr. 1831/2003 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„4 straipsnyje numatytas prašymas išduoti leidimą siunčiamas [Europos] Komisijai <...>. Komisija nedelsdama informuoja valstybes nares ir persiunčia prašymą Europos maisto saugos tarnybai [EFSA].“

8 Šio reglamento 8 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodyta:

„1. [EFSA] pateikia nuomonę per šešis mėnesius nuo pagrįsto prašymo gavimo. <...>

<...>

3. Tam, kad parengtų savo nuomonę, [EFSA]:

a) patikrina, ar pareiškėjo pateikti duomenys ir dokumentai atitinka 7 straipsnį, ir atlieka įvertinimą, kad nustatytų, ar pašarų priedas atitinka 5 priede nustatytas sąlygas;

<...>“

9 Šio reglamento 9 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Per tris mėnesius nuo [EFSA] nuomonės gavimo Komisija parengia nurodymo projektą, kuriuo išduodamas leidimas arba jį išduoti atsisakoma. Šiame projekte atsižvelgiama į 5 straipsnio 2 ir 3 dalių reikalavimus, Bendrijos teisę ir kitus pagrįstus veiksnius, susijusius su svarstomu dalyku ir, visų pirma, naudą gyvūnų sveikatai ir gerovei bei gyvulininkystės produktų vartotojui.

Jeigu projektas neatitinka [EFSA] nuomonės, jame pateikiamas tų nesutapimų priežasčių paaiškinimas.

<...>“

10 Šio reglamento 10 straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse numatyta:

„1. Nukrypstant nuo 3 straipsnio, pašarų priedas, kuris buvo pateiktas į rinką pagal [1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos] direktyvą 70/524/EEB [dėl pašarų priedų (OL L 270, 1970, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 1 t., p. 190)] gali būti pateikiam[as] į rinką ir naudojam[as] laikantis [šioje direktyvoje] nustatytų sąlygų ir [jos] įgyvendinimo priemonių, visų pirma įskaitant konkrečias kombinuotųjų pašarų ir pašarinių žaliavų ženklavimo etiketėmis nuostatas, jeigu vykdomos tokios sąlygos:

a) per vienerius metus nuo šio Reglamento įsigaliojimo asmenys, pirmą kartą pateikiantys pašarų priedą į rinką, arba kurios nors kitos suinteresuotos šalys apie šį faktą praneša Komisijai. <...>;

<...>

2. Prašymas pateikiamas 7 straipsnyje nustatyta tvarka ne vėliau kaip likus vieneriems metams iki leidimo, išduoto pagal Direktyvą 70/524 <...>, galiojimo pabaigos, jeigu tai yra priedas, kuriam išduodamas riboto galiojimo laiko leidimas, arba ne vėliau kaip per septynerius metus nuo šio reglamento įsigaliojimo, jeigu tai yra priedas, kuriam leidimas išduodamas neribotam laikui <...> 22 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka gali būti patvirtintas išsamus kalendorinis planas, kuriame eilės tvarka pagal svarbą būtų surikiuoti skirtingų klasių priedai, kuriuos reikia iš naujo įvertinti. <...>

<...>

5. Jeigu šio straipsnio 1 dalies a punkte numatytas pranešimas ir nurodyti duomenys nustatytu laikotarpiu nepateikiami arba nustatoma, kad jie yra neteisingi, arba jeigu nustatytu laiku nepateikiamas šio straipsnio 2 dalyje numatytas prašymas, 22 straipsnio 2 dalyje numatyta tvarka priimamas nurodymas, kuriame atitinkamus priedus reikalaujama pašalinti iš rinkos. Tokioje priemonėje gali būti numatytas ribotos trukmės laikotarpis, per kurį galima sunaudoti visas esamas produkto atsargas.“

11 Reglamento Nr. 1831/2003 I priedo 2 punkto b papunktyje nustatyta:

„Į kategoriją „jusliniai priedai“ įtraukiamos šios funkcinės grupės:

<...>

b) kvapieji junginiai: medžiagos, kurių įdėjus į pašarus, pagerėja pašaro aromato ir skonio savybės.“

Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 230/2013

- 12 2013 m. kovo 14 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 230/2013 dėl tam tikrų pašarų priedų, priklausančių kvapiklių ir skoniklių grupei, pašalinimo iš rinkos (OL L 80, 2013, p. 1) buvo priimtas remiantis, be kita ko, pirminės redakcijos Reglamento Nr. (EB) 1831/2003 10 straipsnio 5 dalimi.
- 13 Įgyvendinimo reglamento Nr. 230/2013 1 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta:
„Iš rinkos pašalinami priedo A dalyje nurodyti pašarų priedai, priklausantys „kvapiklių ir skoniklių“ grupei.“
- 14 Šio įgyvendinimo reglamento priedo A dalyje „Natūralios medžiagos ir atitinkamos sintetinės medžiagos“, be kita ko, nurodyti šie priedai:
„Citrus x paradisi Macfad.: greipfrutinių citrinmedžių koncentratas CoE 140/greipfrutinių citrinmedžių žievės ekstraktas CAS 94266-47-4 FEMA 2318 Einecs 304-454-3/greipfrutinių citrinmedžių deterpenuotas aliejus CAS 90045-43-5 CoE 140/greipfrutinių citrinmedžių eterinis aliejus CoE 140/greipfrutinių citrinmedžių tinktura CoE 140/greipfrutinių citrinmedžių terpenai CoE 140“.

Įgyvendinimo reglamentas 2021/758

- 15 Kaip ir Įgyvendinimo reglamentas Nr. 230/2013, Įgyvendinimo reglamentas 2021/758 buvo priimtas, be kita ko, remiantis Reglamento Nr. 1831/2003 10 straipsnio 5 dalimi.
- 16 Įgyvendinimo reglamento 2021/758 7 konstatuojamojoje dalyje numatyta:
„I priede išvardytų produktų pašalinimas iš rinkos neužkerta kelio jų atžvilgiu išduoti leidimą arba jiems taikyti priemonę, susijusią su jų statusu, pagal Reglamentą <...> Nr. 1831/2003.“
- 17 Šio įgyvendinimo reglamento 1 straipsnyje nustatyta:
„Iš rinkos pašalinami I priede nurodyti pašarų priedai, skirti tam tikrų tame priede nurodytų rūšių ar kategorijų gyvūnams.“
- 18 Šio įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 ir 3 dalyse numatyta:
„1. I priedo I.A ir I.C skyriuose išvardytų pašarų priedų turimos atsargos gali toliau būti pateikiamos rinkai ir naudojamos iki 2022 m. gegužės 30 d.
<...>
3. Kombinuotieji pašarai ir pašarinės žaliavos, pagamintos su 1 dalyje nurodytais priedais <...> gali toliau būti pateikiami rinkai ir naudojami iki 2023 m. gegužės 30 d.“

- 19 Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priede išvardyti pašarų priedai, kurie turi būti pašalinti iš rinkos, kaip nurodyta šio įgyvendinimo reglamento 1 straipsnyje. Šio priedo I.A skyriaus 1 dalyje nurodyti visoms gyvūnų rūšims ir kategorijoms skirti pašarų priedai, kurie turi būti pašalinti iš rinkos; tarp jų prie antraštės „Kvapikliai ir skonikliai – Natūralūs produktai – botaniškai apibrėžti“ nurodyti šie priedai:

„Citrus x paradisi Macfad.: greipfrutinių išspaustas aliejus CAS 8016-20-4 FEMA 2530 CoE 140 Einecs 289-904-6/greipfrutų ekstraktas CoE 140.“

Vokietijos teisė

- 20 *Lebensmittel- und Futtermittelgesetzbuch* (Maisto ir pašarų kodeksas) 21 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Jei antrame sakinyje nenumatyta kitaip, pašarai, kuriuos:

- 1) gaminant ar apdorojant buvo panaudotas

<...>

- b) pašarų priedas, priskiriamas kitai kategorijai, nei nurodyta [Reglamento Nr. 1831/2003] 6 straipsnio 1 dalies e punkte;

<...>

neturi būti tiekiami į rinką ir naudojami gyvūnams šerti. 1 punkto pirmo sakinyje netaikomas, kai naudojamas pašarų priedas yra leidžiamas pagal tiesiogiai taikomą Europos bendrijos arba Europos Sąjungos teisės aktą, o naudojamas pašarų priedas arba pašaras atitinka tame tiesiogiai taikomame teisės akte arba Reglamente [Nr. 1831/2003] nustatytą reikalavimą, jeigu jis jame buvo nustatytas. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 21 *cdVet* gamina pašarus ir jais prekiauja, įskaitant produktą „DarmRein Pulver/GutClean Powder“ – šunų, kačių ir kitų naminių gyvūnų pašaro papildą (toliau – ginčijamas produktas). Šio produkto sudėtyje yra juslinio priedo, kuris šio produkto etiketėse nurodytas kaip „greipfrutų sėklų ekstraktas“ (toliau – ginčijamas priedas).
- 22 2022 m. vasario 24 d. LA-VES pareigūnai *CdVet* gamykloje atliko, be kita ko, oficialų ginčijamo produkto patikrinimą. Per patikrinimą išnagrinėjus pirminio tiekėjo produkto specifikacijos lapą, kuriame nurodytos ginčijamo priedo charakteristikos (toliau – specifikacijos lapas), paaiškėjo, kad šiame dokumente jis įvardijamas kaip „greipfrutų sėklų ekstraktas S“ ir kad jį iš esmės sudaro glicerino ekstraktas, gaunamas su augaliniu glicerinu ekstrahuojant greipfrutų sėklas ir žieveles.
- 23 Išklausiusi *cdVet*, LA-VES 2022 m. kovo 30 d. sprendimu uždraudė jai parduoti ir teikti rinkai ginčijamą produktą ir nurodė nedelsiant vykdyti šį sprendimą. LA-VES minėtą sprendimą iš esmės motyvavo tuo, kad greipfrutų sėklų ekstraktas buvo pašalintas iš rinkos pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 230/2013 1 straipsnį, siejamą su šio reglamento priedo A dalimi, dėl to, kad dėl jo per nustatytą terminą nebuvo pateikta Reglamento

Nr. 1831/2003 10 straipsnio 2 dalyje numatyto prašymo suteikti leidimą. Todėl, LA-VES teigimu, reikėjo konstatuoti, kad ginčijamo priedo pateikimas rinkai yra Reglamento Nr. 1831/2003 3 straipsnio 1 dalies arba Maisto ir pašarų kodekso 21 straipsnio 3 dalies 1 punkto b papunkčio pažeidimas.

- 24 2022 m. spalio 11 d. *cdVet* pateikė skundą dėl šio sprendimo ir prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones *Verwaltungsgericht Osnabrück* (Osnabriuko administracinis teismas, Vokietija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ir jame tvirtino, kad, atsižvelgiant į ginčijamo priedo sudėtį, jis turi būti laikomas ne greipfrutų sėklų ekstraktu, o greipfrutų ekstraktu.
- 25 Iš specifikacijos lapo aiškiai matyti, kad šis ginčijamas priedas gaunamas ne tik iš greipfrutų sėklų (tai gali paaiškinti, kodėl tiekėjas šiame lape įrašė pavadinimą „greipfrutų sėklų ekstraktas“), bet ir iš greipfrutų žievelių.
- 26 Kaip teigia *CdVet*, Įgyvendinimo reglamento 2021/758 1 straipsniu, siejama su šio įgyvendinimo reglamento I priedo I.A skyriaus 1 dalimi, iš esmės priedas „greipfrutų ekstraktas; CoE 140“ buvo pašalintas iš rinkos. Vis dėlto šio įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta pereinamojo laikotarpio nuostata jai leidžia toliau prekiauti ginčijamu produktu, kuriame yra šio priedo, iki 2023 m. gegužės 30 d.
- 27 Be to, *CdVet* abejoja dėl LA-VES taikytų Reglamento Nr. 1831/2003 nuostatų suderinamumo su Sąjungos teise tiek, kiek šiame reglamente nustatytas bendras draudimas prekiauti visais pašarų priedais ir juos juose naudoti, neatsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme LA-VES atsikerta, kad greipfrutų sėklų ekstraktas, kaip ginčijamo produkto priedas, ir greipfrutų ekstraktas nėra tapačios medžiagos, todėl *cdVet* negali pagrįstai remtis Įgyvendinimo reglamento 2021/758 2 straipsnio 3 dalyje numatyta pereinamojo laikotarpio tvarka, kuri taikoma tik „greipfrutų ekstraktui“.
- 29 Galiausiai, LA-VES teigimu, nekyla didelių abejonių dėl Reglamento Nr. 1831/2003 proporcingumo pagal Sąjungos teisę, nes šio reglamento 4 konstatuojamojoje dalyje nurodytas šio reglamento tikslas užtikrinti aukštą žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos apsaugos lygį, būtinai reikalauja taikyti leidimų išdavimo procedūrą, kuri leistų įvertinti pašarų priedų saugumą laikantis atsargumo principo.
- 30 Kilus abejonių dėl nagrinėjamų Sąjungos teisės nuostatų galiojimo ir aiškinimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patenkino *cdVet* prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones ir atnaujino jos skundo stabdomąjį poveikį.
- 31 Pirma, tas teismas nėra tikras, ar šiuo atveju bus užtikrinta tinkama proporcingumo principą atitinkanti pusiausvyra, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį, tarp, viena vertus, laisvės užsiimti verslu ir teisės į nuosavybę, atitinkamai nurodytų Chartijos 16 straipsnyje ir 17 straipsnio 1 dalyje, ir, kita vertus, teisinių interesų, t. y. žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos, kaip jie suprantami pagal Reglamentą Nr. 1831/2003, apsaugos. Jis pažymi, kad šiame reglamente nustatytas bendras draudimas pateikti į rinką, naudoti ir perdirbti pašarų priedus, kuriems neišduotas leidimas, neatsižvelgiant į kiekvieno atvejo aplinkybes, pavyzdžiui, į tai, koks yra absoliutus maisto priedo kiekis arba jo koncentracija tam tikrame pašare, arba į tai, ar priedas yra ir gamtoje egzistuojanti augalinė medžiaga, ar tik sintetinė medžiaga. Šiuo klausimu tas teismas

pabrėžia, kad ginčijamo priedo sudedamosios dalys, kurių koncentracija, beje, nesiekia aptikimo ribos, yra tik natūralios kilmės, todėl nėra akivaizdu, kad jos gali kelti pavojų žmonių ar gyvūnų sveikatai.

- 32 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar ginčijamas priedas atitinka medžiagą „greipfrutų ekstraktas; CoE 140“, nurodytą Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priedo I.A skyriaus 1 dalyje. Jis mano, kad, jeigu taip būtų, *cdVet* turėtų galimybę pagal šio įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 3 dalyje numatytą pereinamojo laikotarpio nuostatą toliau prekiauti ginčijamu produktu iki 2023 m. gegužės 30 d. 2022 m. kovo 30 d. priimdama savo sprendimą LA-VES negalėjo konstatuoti, kad yra pažeistos pašarus reglamentuojančių teisės aktų nuostatos.
- 33 Tokiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Osnabrück* (Osnabriuko administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Reglamentas <...> Nr. 1831/2003, visų pirma jo 3 straipsnio 1 dalies a punktas, 4 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 10 straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 ir 5 dalys, pagal kuriuos bendrai, neatsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes, draudžiama neturint leidimo teikti rinkai, naudoti ir perdirbti pašarų priedus, yra suderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu proporcingumo principu, atsižvelgiant į laisvę užsiimti verslu, saugomą pagal Chartijos 16 straipsnį, ir teisę į nuosavybę pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį?
 2. Jei Teisingumo Teismas į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakytų teigiamai ir tai reikštų, kad Reglamentas (EB) Nr. 1831/2003, visų pirma jo 3 straipsnio 1 dalies a punktas, 4 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 1 dalis ir 10 straipsnio 1 dalies a punktas ir 2 ir 5 dalys, turėtų būti taikomas neribotai, ar pareiškėjos kaip pašarų priedas naudojamas ekstraktas, kuris, remiantis pirminio tiekėjo pateiktu produkto specifikacijos lapu, gaminamas iš greipfrutų sėklų ir žievelių ir jame vadinamas greipfrutų sėklų ekstraktu (tiksliai – greipfrutų sėklų ekstraktas S), (bet kuriuo atveju taip pat) yra Įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/758 2 straipsnio 3 dalyje, siejamoje su I priedo I.A skyriaus 1 dalimi, nurodyta medžiaga „greipfrutų ekstraktas CoE 140?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 34 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės teiraujasi dėl Reglamento Nr. 1831/2003, visų pirma jo 3 straipsnio 1 dalies a punkto, 4 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio 1 dalies ir 10 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2 bei 5 dalių, galiojimo tiek, kiek jame nustatytas bendras draudimas pateikti rinkai, perdirbti ar naudoti pašarų priedus, kuriems neišduotas leidimas, neatsižvelgiant į konkretaus atvejo aplinkybes. Tas teismas prašo Teisingumo Teismo įvertinti šių nuostatų galiojimą atsižvelgiant į laisvę užsiimti verslu ir teisę į nuosavybę, įtvirtintas atitinkamai Chartijos 16 straipsnyje ir 17 straipsnio 1 dalyje, taip pat į jos 52 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą proporcingumo principą.

- 35 Pirmiausia reikia pažymėti, kad, viena vertus, draudimas, kurį savo klausime nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra numatytas Reglamento Nr. 1831/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkte. Kita vertus, šio reglamento 10 straipsnyje nustatytas esamų produktų, t. y. pašarų priedų, kurie buvo pateikti į rinką laikantis, be kita ko, Direktyvos 70/524, statusas, kaip yra ginčijamo priedo atveju.
- 36 Reglamento Nr. 1831/2003 4 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalyje iš esmės tik numatyta, kad asmuo, norintis gauti leidimą pagal šį reglamentą, turi pateikti prašymą Komisijai. Taigi, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, šios nuostatos neturi reikšmės nagrinėjant Reglamento Nr. 1831/2003 galiojimą. Iš tiesų šis ginčas susijęs su draudimu pateikti rinkai priedą, dėl kurio nebuvo pateikta prašymo išduoti leidimą pagal šį reglamentą, todėl tokio prašymo pateikimo tvarka šiuo atveju neturi reikšmės.
- 37 Vadinasi, šiuo atveju reikia patikrinti tik Reglamento Nr. 1831/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto, 10 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2 bei 5 dalių galiojimą atsižvelgiant į Chartijos 16 straipsnį, 17 straipsnio 1 dalį ir 52 straipsnio 1 dalį.
- 38 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad laisvė užsiimti verslu ir teisė į nuosavybę, numatytos atitinkamai Chartijos 16 straipsnyje ir 17 straipsnio 1 dalyje, nėra absoliučios ir turi būti vertinamos atsižvelgiant į jų socialinę funkciją (2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Irish Ferries*, C-570/19, EU:C:2021:664, 170 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 39 Be to, Chartijos 52 straipsnio 1 dalyje pripažįstama galimybė apriboti naudojimąsi joje įtvirtintomis teisėmis ir laisvėmis, jei šie apribojimai numatyti įstatymo, nekeičia šių teisių ir laisvių esmės ir, paisant proporcingumo principo, yra būtini bei iš tiesų atitinka Sąjungos pripažintus bendruosius interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.
- 40 Galiausiai, kai susiduriama su keliomis Sąjungos teisės sistemoje saugomomis teisėmis, apribojimų vertinimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į būtinybę suderinti šių skirtingų teisių apsaugos reikalavimus ir teisingą šių teisių pusiausvyrą (2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Irish Ferries*, C-570/19, EU:C:2021:664, 172 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Šiuo atveju reikia pažymėti, kad iš Reglamento Nr. 1831/2003 4 konstatuojamosios dalies ir 1 straipsnio 1 dalies matyti, jog šiuo reglamentu siekiama, be kita ko, nustatyti Sąjungos tvarką pašarų priedams teikti į rinką ir naudoti, kad būtų sukurta bazė, skirta aukštam žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir naudotojų bei vartotojų interesų, susijusių su pašarų priedais, apsaugos lygiui, taip pat veiksmingam vidaus rinkos funkcionavimui užtikrinti.
- 42 Šiuo tikslu Sąjungos teisės aktų leidėjas, kaip matyti iš Reglamento Nr. 1831/2003 11 konstatuojamosios dalies, numatė, kad teikti į rinką, naudoti gyvūnų pašaruose ir apdoroti būtų galima tik šiame reglamente numatyta tvarka patvirtintus priedus. Ši leidimo procedūra numatyta šio reglamento II skyriuje, kuriame yra 3–15 straipsniai. Šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytas draudimas pateikti į rinką, perdirbti ir naudoti pašarų priedus, kuriems neišduotas leidimas.
- 43 Iš kartu aiškinamų Reglamento Nr. 1831/2003 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 8 straipsnio 1 ir 3 dalių ir 9 straipsnio 1 dalies matyti, kad pirmiausia dėl prašymo išduoti leidimą nuomonę pateikia EFSA, kuri atlieka rizikos vertinimą, kad nustatytų, ar priedas atitinka šiame reglamente numatytas leidimo išdavimo sąlygas. Paskui leidimas išduodamas arba atsisakoma jį išduoti reglamentu, kurį Komisija priima naudodamasi savo įgyvendinimo įgaliojimais. Rengdama reglamento, kuriuo

leidimas išduodamas arba atsisakoma jį išduoti, projektą, Komisija visų pirma atsižvelgia į šias leidimo sąlygas ir kitus pagrįstus veiksmus, susijusius su svarstomu dalyku, visų pirma į naudą gyvūnų sveikatai ir gerovei bei gyvulininkystės produktų vartotojui.

- 44 Reglamento Nr. 1831/2003 10 straipsnyje numatyta, kad, nukrypstant nuo 3 straipsnio, priedai, kurie buvo pateikti į rinką, be kita ko, pagal Direktyvą 70/524, gali būti toliau pateikiami į rinką, laikantis vienos iš sąlygų, kad prašymas išduoti leidimą būtų pateiktas ne vėliau kaip per septynerius metus nuo šio reglamento įsigaliojimo.
- 45 Taigi, reikia konstatuoti, pirma, kad Reglamente Nr. 1831/2003 nustatyta leidimų išdavimo sistema yra numatyta įstatymo, kaip tai suprantama pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį.
- 46 Antra, šia leidimų sistema paisoma laisvės užsiimti verslu ir teisės į nuosavybę, numatyta atitinkamai Chartijos 16 straipsnyje ir 17 straipsnio 1 dalyje, esmės. Viena vertus, ji nekluduoja vykdyti pašarų gamybos ir prekybos jais, bet nustato tam tikras sąlygas žmonių ir gyvūnų sveikatos bei aplinkos labui (šiuo klausimu žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Neptune Distribution*, C-157/14, EU:C:2015:823, 71 punktą). Kita vertus, ši leidimų sistema nelemia nuosavybės atėmimo ir nėra kišimasis, keliantis grėsmę pačiai teisės į nuosavybę esmei (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Adusbef ir kt.*, C-686/18, EU:C:2020:567, 89 punktą).
- 47 Trečia, dėl proporcingumo principo laikymosi reikia priminti, kad, kiek tai susiję su šio principo teismine kontrole, Teisingumo Teismas pripažino, kad Sąjungos teisės aktų leidėjui turi būti suteikta didelė diskrecija srityse, kuriose būtina priimti politinius, ekonominius ir socialinius sprendimus ir kuriose jis turi atlikti sudėtingus vertinimus. Taigi, priemonė, kurios imtasi šiose srityse, yra neteisėta tik tuomet, kai ji akivaizdžiai netinkama kompetentingų institucijų užsibrėžtam tikslui pasiekti (2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Irish Ferries*, C-570/19, EU:C:2021:664, 151 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Tai ypač pasakytina apie veterinarijos ir fitosanitarijos sritis (šiuo klausimu žr. 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *ABNA ir kt.*, C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04, EU:C:2005:741, 69 punktą).
- 48 Šiuo klausimu, kaip ir leidimų išdavimo sistemos, numatytos, kaip savo rašytinėse pastabose primena Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Komisija, daugelyje Sąjungos teisės aktų maisto saugos srityje, atveju, reikia konstatuoti, kad šio sprendimo 42–44 punktuose aprašyta Reglamente Nr. 1831/2003 numatyta leidimų išdavimo sistema nėra akivaizdžiai netinkama atsižvelgiant į šio reglamento tikslą užtikrinti aukštą žmonių sveikatos, gyvūnų sveikatos ir gerovės, aplinkos ir naudotojų bei vartotojų interesų apsaugos lygį.
- 49 Dėl šio tikslo reikia pažymėti, kad nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi Chartijos 16 straipsniu ir 17 straipsnio 1 dalimi, taip pat reikia atsižvelgti į jos 35, 37 ir 38 straipsnius, kuriais siekiama atitinkamai užtikrinti aukštą žmonių sveikatos, aplinkos ir vartotojų apsaugos lygį. Be to, tiek iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, tiek iš SESV 13 straipsnio matyti, kad gyvūnų gerovės apsauga yra Sąjungos pripažintas bendrojo intereso tikslas (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Centraal Israëlitisch Consistorie van België ir kt.*, C-336/19, EU:C:2020:1031, 63 punktą).
- 50 Tokia leidimų išdavimo tvarka, kokia nustatyta Reglamentu Nr. 1831/2003, taip pat yra tinkama priemonė užtikrinti atsargumo principo, kuris, kaip matyti iš šio reglamento 6 konstatuojamosios dalies, taikomas šioje srityje, laikymąsi.

- 51 Be to, reikia pažymėti, kad Reglamente Nr. 1831/2003 yra kelios nuostatos, kuriomis, laikantis proporcingumo principo, siekiama rasti tinkamą pusiausvyrą tarp šio reglamento tikslo ir pašarų priedus naudojančių įmonių interesų. Konkrečiai kalbant apie produktų, pateiktų į rinką pagal Direktyvą 70/524, kaip antai ginčijamo priedo, įvertinimo iš naujo procedūrą, tas pats pasakytina apie šio reglamento 10 straipsnio 2 dalyje numatytą maksimalų septynerių metų pereinamąjį laikotarpį, per kurį šie produktai gali būti toliau tiekiami rinkai nepateikus šio reglamento 7 straipsnyje numatyto prašymo išduoti leidimą, arba apie Komisijos teisę, kai ji reikalauja pašalinti priedus iš rinkos pagal šio reglamento 10 straipsnio 5 dalį, numatyti ribotą terminą turimoms atitinkamo produkto atsargoms likviduoti. Šiuo atveju Komisija tokį terminą numatė Įgyvendinimo reglamento 2021/758 2 straipsnio 3 dalyje, kuria *cdVet* remiasi pagrindinėje byloje.
- 52 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas linkęs manyti, kad pagal Reglamente Nr. 1831/2003 nustatytą leidimų išdavimo sistemą neleidžiama atsižvelgti į „konkrečiau atvejo aplinkybes“, ir visų pirma kelia klausimą dėl tokių aplinkybių, kaip absoliutus maisto priedo kiekis arba jo koncentracija tam tikrame pašare, arba ar priedas yra natūrali ar sintetinė medžiaga, poveikio. Šiuo klausimu pakanka priminti, kad įgyvendinimo reglamentai Nr. 230/2013 ir 2021/758 draudžia prekiauti daugeliu priedų, kurie jų prieduose apibūdinti kaip natūralūs produktai. Be to, abstrakčių priedo absoliutaus kiekio ar koncentracijos ribų nustatymas neatliekant jų rizikos vertinimo yra sunkiai suderinamas su žmonių ir gyvūnų sveikatos apsaugos reikalavimais, ypač atsižvelgiant į atsargumo principą.
- 53 Galiausiai, kaip matyti iš Įgyvendinimo reglamento 2021/758 7 konstatuojamosios dalies, šio reglamento I priede išvardytų priedų pašalinimas iš rinkos netrukdo išduoti jiems leidimus pagal Reglamentą Nr. 1831/2003. Taigi, *cdVet* galėtų remtis galimomis pagrindinės bylos aplinkybėmis, pateikdama galimą prašymą dėl leidimo naudoti ginčijamą priedą.
- 54 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad išnagrinėjus pirmąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų turėti įtakos Reglamento Nr. 1831/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto, 10 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2 bei 5 dalių galiojimui atsižvelgiant į Chartijos 16 straipsnį, 17 straipsnio 1 dalį ir 52 straipsnio 1 dalį.

Dėl antrojo klausimo

- 55 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priedo I.A skyriaus 1 dalyje vartojama sąvoka „greipfrutų ekstraktas“ turi būti aiškinama kaip apimanti ekstraktą, pagamintą iš greipfrutų sėklų ir žievelių.
- 56 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad, viena vertus, Įgyvendinimo reglamento Nr. 230/2013 priede ir Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priede kai kuriose kalbinėse redakcijose vartojami du skirtingi bendriniai žodžiai įvardyti tam pačiam vaisiui, kurio mokslinis pavadinimas yra „Citrus x paradisi“. Taip, pavyzdžiui, yra šių dviejų priedų, kuriuose vartojami atitinkamai žodžiai „pamplemousse (grapefruit)“ ir „pomélo (grapefruit)“, redakcijos prancūzų kalba atveju.
- 57 Antra, kaip savo rašytinėse pastabose pažymi Prancūzijos vyriausybė, Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priedo I.A skyriaus 1 dalyje „greipfrutų ekstraktas“ įvardytas kaip „kvapiklis ir skoniklis“.

- 58 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ginčijamo produkto etiketėje ginčijamas priedas apibūdinamas kaip „juslinis priedas“. Reglamento Nr. 1831/2003 I priedo 2 punkte nurodyta, kad kvapikliai priklauso juslinių priedų kategorijai. Taigi atrodo, su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad ginčijamas priedas ginčijamame produkte iš tikrųjų naudojamas kaip kvapiklis ir skoniklis.
- 59 Dėl įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priedo I.A skyriaus 1 dalyje vartojamos sąvokos „greipfrutų ekstraktas“ reikia pažymėti, kad ji neapibrėžta nei šiame įgyvendinimo reglamente, nei, beje, įgyvendinimo reglamente Nr. 230/2013.
- 60 Tokiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad aiškinant Sąjungos teisės nuostatą būtina atsižvelgti ne tik į jos tekste vartojamų žodžių įprastą reikšmę, bet ir į jos kontekstą bei reglamentavimo, kurio dalis ji yra, tikslus. Be to, įgyvendinimo reglamentas, jei įmanoma, turi būti aiškinamas laikantis pagrindinio reglamento nuostatų (2023 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Syngenta Agro*, C-830/21, EU:C:2023:959, 31 ir 32 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 61 Taigi, atsižvelgiant į jos įprastą reikšmę bendrinėje kalboje, sąvoka „greipfrutų ekstraktas“ turi būti aiškinama kaip apimanti bet kokią ekstraktą, gautą iš greipfrutų, neatsižvelgiant į tai, ar tas ekstraktas buvo gautas iš tam tikrų šio vaisiaus dalių, ar iš viso vaisiaus.
- 62 Tokį sąvokos „greipfrutų ekstraktas“ aiškinimą patvirtina teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslai. Įgyvendinimo reglamentu 2021/758 siekiama įgyvendinti Reglamento Nr. 1831/2003 10 straipsnio 5 dalies nuostatas. Kaip matyti iš šio sprendimo 42 punkto, pastarajame reglamente nustatytas draudimo pateikti rinkai, perdirbti ir naudoti pašarų priedus, kuriems neišduotas leidimas, principas. Reglamento Nr. 1831/2003 10 straipsniu šis principas įgyvendinamas dėl priedų, kurie anksčiau buvo pateikti rinkai pagal Direktyvą 70/524, tačiau dėl kurių nebuvo pateikta naujo prašymo išduoti leidimą pagal šį reglamentą, numatant, be kita ko, ne ilgesnį kaip septynerių metų pereinamąjį laikotarpį, kuriam pasibaigus šie priedai turi būti pašalinti iš rinkos.
- 63 Kadangi šis draudimas yra bendra taisyklė, kuria grindžiamas Reglamentas Nr. 1831/2003, jį reikia aiškinti plačiai, t. y. taip, kad bet kokie priedai, kuriems neišduota aiškaus leidimo, yra draudžiami, įskaitant priedus, kurie anksčiau buvo pateikti rinkai laikantis Direktyvos 70/524.
- 64 Kadangi Įgyvendinimo reglamente 2021/758, kuriame numatyta iš rinkos pašalinti priedą „greipfrutų ekstraktas“, nedaromas skirtumas tarp skirtingų greipfrutų sudarančių dalių, reikia manyti, kad šiame įgyvendinimo reglamente turimi omenyje ekstraktai, gauti iš bet kokios vaisiaus dalies ir net iš viso vaisiaus.
- 65 Šio sprendimo 61 punkte nurodytą aiškinimą taip pat patvirtina Įgyvendinimo reglamento Nr. 230/2013 priedas, kuriame tarp priedų, kurių sudėtyje yra „Citrus x paradisi“, be kita ko, yra greipfrutinių citrinmedžių žievės ekstraktas, o tai, be jokios abejonės, apima ir greipfrutų žievelių ekstraktą. Taigi, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs atskirti ekstraktus, gautus iš skirtingų šio vaisiaus dalių, jis tai būtų nurodęs, kaip tai padarė greipfrutinių citrinmedžių žievės ekstrakto atveju.
- 66 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Įgyvendinimo reglamento 2021/758 I priedo I.A skyriaus 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad sąvoka „greipfrutų ekstraktas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ekstraktą, pagamintą iš greipfrutų sėklų ir žievelių.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 67 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Išnagrinėjus pirmąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų turėti įtakos 2003 m. rugsėjo 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1831/2003 dėl priedų, skirtų naudoti gyvūnų mityboje, iš dalies pakeisto 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/1381, 3 straipsnio 1 dalies a punkto, 10 straipsnio 1 dalies a punkto ir 2 bei 5 dalių galiojimui atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 straipsnį, 17 straipsnio 1 dalį ir 52 straipsnio 1 dalį.**
- 2. 2021 m. gegužės 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/758 dėl tam tikrų produktų pašarų priedų, kuriems taikomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1831/2003, statuso ir dėl tam tikrų pašarų priedų pašalinimo iš rinkos I priedo I.A skyriaus 1 dalis**

turi būti aiškinama taip:

sąvoka „greipfrutų ekstraktas“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, apima ekstraktą, pagamintą iš greipfrutų sėklų ir žievelių.

Parašai.